

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. V. A ministro non tolerato seu vitando non nisi in periculo mortis licitè petis Baptismum, Pœnitentiam & verosimiliter Eucharistiam: subinde etiam Extremam Unctionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

v. g. ad aliquem actum, cui præter meam expressam intentionem adjungitur malitia irreligiositatis. Sicut probabiliter non peccat contra Justitiam vel Castitatem, qui inducit alterum ad secum potitandum vel ambulandum, quamvis sciat ipsum postea furaturum vel fornicaturum, sumptâ occasione ex illa potatione aut deambulatione; esto peccaret contra Justitiam & Castitatem, qui positivè illa peccata alteri persuaderet. Sic ergo impræsentiarum contra reverentiam Sacramenti est suadere alicui, aut petere ab aliquo indignam administrationem; secùs tamen secundùm illam sententiam (cujus approbatio vel reprobatio non est hujus loci) simpliciter petere ministerium ex se licitum, cui ex malitia alterius conjungitur irreligiositas.

78.
Quando in potestate ministri nõ est debitè ministrare, tam petens quàm ministrans peccat.

Dico *Ex malitia*; quia si per censuram Ecclesiasticam, aut alia particulari prohibitione ministratio absolutè sit illicita, ita ut in potestate ministri non sit debitè ministrare, haud dubium, quin sicuti minister, sic quoque postulans ministerium semper peccet vel contra Religionem, vel aliam virtutem, ex cujus motivo est facta prohibitio. Imò semper contra Religionem; idque quia ministrans licet ex præcepto obedientiæ teneatur abstinere, adeoque ministrando peccet specialiter contra obedientiam, vel aliam virtutem; tamen eò ipso etiam inseparabiliter & per se peccat contra Religionem, quia conficit & administrat Sacramentum in malo statu, in quo constituitur per ipsum ministerium. Et hæc est indignitas juris positivi, cui in ipso exercitio (ut statim dixi) conjungitur indignitas juris quasi naturalis. De illa indignitate juris positivi restat hinc agendum.

Suppono autem jus antiquum, quo omnes ligati excommunicatione privantur administratione activâ Sacramentorum, cap. *Si celebrat* 10. de Clerico excommunicato, ibi: *Peccat autem conferendo Ecclesiastica Sacramenta.* Quod jus usque hodie manet integrum quoad excommunicatos vitandos. Ac proinde de illis dico:

CONCLUSIO V.

A ministro non tolerato seu vitando non nisi in periculo mortis licetè petis Baptismum, Penitentiam & verosimiliter Eucharistiam: sub-

inde etiam Extremam Unionem.

Pro intellectu hujus & sequentis conclusionis necesse est scire, qui sint ministri tolerati sive non vitandi, & qui non tolerati sive vitandi. Oritur porro distinctio ista ex nova constitutione seu Extravagante: *Ad vitanda scandala*, quam refero ex Concilio Basiliensi sess. 20. ad finem, ubi sic legitur: *Ad vitanda scandala & multa pericula, subvenendumq; conscientijs timoratis, statuit etiam quod nemo deinceps à communionem alicuius in Sacramentorum administratione vel receptione, aut alijs quibuscumque divinis vel extra, prætextu cuiuscumque sententia, aut censura Ecclesiastica, seu suspensionis, aut prohibitionis ab homine, vel à iure generaliter promulgata, teneatur abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Ecclesiasticum observare, nisi sententia, prohibitio, suspensio, vel censura huiusmodi fuerit in vel contra personam, collegium, universitatem, Ecclesiam aut locum certum aut certam, à iudice publicata vel denunciata specialiter & expresse; aut si aliquem ita notoriè excommunicationis sententiam consulerit incidisse, quod nullâ possit tergiversatione celari, aut aliquo modo iuris suffragio excusari. Nam à communionem illius abstinere vult iuxta canonicas sanctiones.*

Aliter refertur hic ultimus casus ab Antonino iuxta Concilium Constantiense, his verbis: *Salvo si quem pro sacrilega manuum iniectione in clericum sententiam Latam à canone adeo notoriè consulerit incidisse, quod factum non possit aliqua tergiversatione celari, neque alio suffragio excusari. Nam à communionem illius, licet denunciatus non fuerit, volumus abstinere iuxta canonicas sanctiones.* Juxta quam lectionem (veriorem, ut docet Suarez de Censuris disp. 9. sect. 2. n. 5. cum alijs, quos citat) tantum in illo speciali casu, scilicet sacrilegæ manuum iniectionis, vitandus est publicus excommunicatus.

Et quamvis hæc constitutio ex Concilio Basiliensi, in quo solo de facto extat, non possit habere vim legis obligantis universam Ecclesiam, & derogantis seu limitantis antiquum jus (nam Concilium illud, quando illam edidit, vel non erat legitimum, nec sub obedientia summi Pontificis procedebat; vel saltem à summo Pontifice nunquam confirmationem obtinuit, ut videre est apud Turcrematam in Summ. de Eccles. lib. 2. c. 100.) tamen, quia ab universali Ecclesia recepta est, & usu probata, imò (ut creditur) à summo Pontifice manavit; ideo non est dubium, quin obligatio

79.
Qui sint ministri Sacramentorum tolerati & qui non tolerati.
Concil. Basiliense.

Antonino

Suarez

80.

Turcrematam

obligatio vitandi excommunicatos juxta moderationem illam jam factam observanda sit, in quo conveniunt omnes auctores, inquit Suarius supra n. 2.

Igitur minister vitandus sive non toleratus secundum hanc Extravagantem est, Primò omnis nominatim excommunicatus, vel alià censurà ligatus per sententiam à judice publicatam, & denuntiata specialiter & expressè in talem personam. Secundò publicus Clerici percussor, nisi non fuerit denunciatus. Cumque exceptio firmer regulam in contrarium, constat reliquos omnes quàmvis censurà, aut sententià, vel prohibitione generali impeditos, censendos esse toleratos, sive non vitandos. De quibus latius in materia de Censuris.

81. Gravior peccat recipiens à ministro vitando Sacramentum extra necessitatem.

Ut autem exordiar à prima parte conclusionis, omnes Theologi existimant grave peccatum, accipere Sacramentum à ministro vitando extra necessitatem, ob strictissimam prohibitionem Ecclesie interdicentis cum hujusmodi communionem, præcipue in sacris. Excipio necessitatem, quia cum hæc prohibitio solum sit juris positivi humani, in ea locum obtinet commune dictum: *Necessitas non habet legem*, id est, lex humana non obligat cum periculo vitæ aut alterius gravis nocuenti sive temporalis, sive spiritualis. Intellige regulariter, hoc est, nisi actus iuste præceptus per se haberet hujusmodi periculum annexum, vel non oblervantia legis cederet in formalem contemptum legis, scandalum proximi, aut implicitam fidei abnegationem. Et quid mirum, si in necessitate liceat accipere, quod alius licitè administrat? Cessat quippe lex Ecclesie, etiam respectu ministri, & aliàs potest esse in bono statu: si in peccato mortali ministrat, ipse viderit juxta dicta conclusionem præcedenti.

82. Baptismus & penitentia sunt Sacramenta necessitatis in articulo mortis. De Baptismo est Augustini.

Cæterum quod atinet ad Baptismum & Pœnitentiam, liquet in periculo mortis esse Sacramenta necessitatis. Et quidem de Baptismo est doctrina D. Aug. lib. 1. de Baptismo contra Donatistas c. 2. & refertur c. si quem 24. q. 1. de Pœnitentia, ibi: *Nam si quem forte coegerit extrema necessitas, ubi Catholicum, per quem accipiat, non invenerit, & in animo pace Catholica custodiã, per aliquem extra unitatem Catholicam positum acciperit, quod erat in ipsa Catholica unitate accepturus, si statim etiam de hac vita migraverit, non eum nisi Catholicum deputamus. Si autem fuerit à corporali morte liberatus, cum se Catholice congregationi etiam corporali presentia reddiderit, inde nunquam corde discesserat, non solum non improbamus quod fecit, sed etiam securis-*

mè verissimeq, laudamus, quia presentem Deum credit cordi suo, ubi unitatem servabat & sine sancti Baptismi Sacramento, quod ubicumque invenit, non hominum, sed Dei esse cognovit, noluit ex hac vita migrare.

His consonat Doctor Subillis 4. d. 5. q. 2. n. 4. ibi: *Potest ergo quantum ad articulum istum teneri sententia media quantum ad adultum, quod adulto licet recipere Baptismum à præciso, si alius minister haberi non potest. Et hoc videtur haberi ab Augustino de Baptismo contra Donatistas lib. 6. c. 5. Potest tradere separatus, sicut potest habere separatus, sed periculosè tradere. Ille autem, cui tradit, potest salubriter accipere, si ipse non separatus accipiat: sicut plerisque accidit, ut Catholico animo, & corde ab unitate pacis non alienato, aliqua necessitate mortis urgentis in aliquem hæreticum irruerent, & ab eo Christi Baptismum sine illius pervertitate perciperent, & sive defuncti sive liberati, nequaquam apud eos remanerent, apud quos nunquam corde transferant.*

Prævidens autem objectionem quorundam causantium quia Baptismus Fluminis sibi sufficeret, illico atexit: *Potest fortè non recipere.... si propter reverentiam Ecclesie talem viret, pensatis tamen omnibus melius videtur, quod à tali recipiat, quàm quod de vita hac sine Baptismo decedat. Præsertim propter difficultatem & incertitudinem contritionis charitate perfectæ, quæ tunc necessaria foret, ut homo Deo reconciliaretur. Idem dicendum est de Sacramento Pœnitentiæ, ut patet. Atque hæc de adultis.*

Occurrit Scoti ob- jectio, quod bap- tismus fla- minis sibi sufficeret.

Sed quid de parvulis? *Quantum autem ad parvulum, si nullus possit haberi non præcisus, qui eum baptizaret, & immineret periculum, quod non possit expectari habere ministrum idoneum, tenetur necessario ille offerre parvulum suum præciso: nimis enim durum esset dicere, quod tenetur parvulum suum perpetuo damnari permittere, cum possit habere aliquem, qui eum baptizet, cum salvetur, à quocumque baptizetur, etiamsi paganus baptizaret, secundum illud de consecr. dist. 4. c. Romanus Pontifex, non hominem iudicat, qui baptizat; sed Spiritum Dei subministra- re gratiam Baptismi, licet paganus sit, qui baptizat. Isidorus de Officijs lib. 2. c. 24.*

83. Doctrina Scoti de parvulis.

Hujus lux analysis duplicem præmiserat Doctor rationem ibidem n. 3. Prima est: *Quia præceptum superioris plus obligat, quàm præceptum inferioris: Deus autem præcipit Baptismum suscipi, nec determinavit à quibus tempore necessitatis. Ecclesia prohibet communicare cum illo, quem præscindit: ergo magis obediendum est præcepto divino, quàm Ecclesie in casu illo.*

Prima ratio.

Secundam exprimit his verbis: *Plus tenetur excommunicatus vitare alium, quàm alius*

Secunda ratio.

vitare eum; quia istud præceptum de vitando excommunicato non imponitur al cui, nisi propter ipsum; nec imponitur sibi, nisi propter se: sed præcisus vel excommunicatus in casu illo non tenetur vitare alium; imò tenetur non vitare. Si enim talis præcisus sciret parvulum aliquem non baptizatum statim moriturum, teneretur necessario eum baptizare, & ita eum non vitare in actu baptizandi. Hoc probò: quia si inveniret eum expositum periculo vite corporalis propter famem, teneretur eum necessario iuvare ad salvandam vitam corporalem; magis autem tenetur diligere vitam eius spiritualem, quam corporalem: ergo quando parvulus expositus est periculo vite spiritualis, tenetur ille sibi conferre remedium necessarium ad vitam spiritualem: ergo multò magis abis non tenetur vitare eundem, communicando cum eo in tali actu.

84. Et per hoc apparet quid respondendum sit ad præceptum Ecclesiæ: Illa enim prohibitio universaliter intelligitur, quando præceptum maioris non obligat ad contrarium præceptum, aut legis naturæ: & præceptum Evangelicum maius est præcepto Ecclesiæ tantum. Vbi ergo præceptum legis naturæ obligat sic ad salvandam vitam proximi corporalem, & multò magis spiritualem; & præceptum divinum de conferendo & suscipiendo Baptismum, magis obediendum est præcepto superioris, quam vitandus est aliquis in actibus istis propter præceptum Ecclesiæ ipsius vitandis. Nullus enim iudex in Ecclesia vel legislator interpretaretur præceptum suum esse servandum in eo casu, in quo urgeret contra præceptum legis naturæ vel divinum.

Quo sensu dicitur Scotus præceptum divinum prævalere Ecclesiastico.

Ubi noto, Ipsum non dicere simpliciter & absolute, præceptum divinum prævalere Ecclesiastico (absit enim ut tantus Doctor ignoraverit communem sententiam: Non licet celebrare sine vestibus sacris ad communicandum infirmum, esto fieri posset, quòd infirmus obligaretur jure divino) sed cum hac limitatione: Et præceptum Evangelicum maius est. Quando autem hoc fit, generaliter ibi non determinat, sed relinquit iudicio prudentum: & tamquam unus ex illis iudicat, præceptum Baptismi, maxime in extrema necessitate, prævalere præcepto Ecclesiæ, quo prohibet communicationem cum excommunicatis, etiam vitandis.

85. Quod de Baptismo, est æque dicendum de poenitentia. Trident.

Par sit iudicium de Sacramento Poenitentiae, quod est lapsus post Baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse Baptismus. Quod probè intelligens Concil. Trident. sess. 14. c. 7. sic inquit: Veruntamen pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis precat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio casuum in articulo mortis: atq; ideo omnes Sacerdotes quoslibet poenitentes à quibusvis peccatis & censuris

absolvere possunt. Quemadmodum autem illa particulæ quoslibet & quibusvis universaliter sumuntur sine ulla exceptione poenitentium aut peccatorum; cur non similiter ly omnes sine exceptione alicujus Sacerdotis? Haud video quid obster. Valide ergo & licite absolvet Sacerdos excommunicatus etiam non toleratus, vel in defectum aliorum, aut certè ad moribundi requisitionem.

Quantum ad Eucharistiam & Extremam Unctionem, certa est conclusio, quando in extremis nequeo alio Sacramento justificari. Non enim est verisimile Ecclesiam voluisse, imò potuisse in tanta necessitate obligare ad non petendum aut ministrandum illa Sacramenta.

An autem generaliter in articulo mortis liceat petere, non auctim asserere de Extrema Unctione. Quamvis enim sit Sacramentum magnæ utilitatis & solatii, & specialiter pro illo articulo institutum, tamen nulla est necessitas, nequidem juris Ecclesiastici; Viaticum verò, quamquam & illius non sit absoluta necessitas pro omni casu, tamen regulariter obligat, non solum ex præcepto Ecclesiæ, sed (juxta multorum DD. sententiam) etiam ex præcepto divino. Ideoque considerata maximâ ejus utilitate (quæ est quasi moralis necessitas) & summâ infirmi indigentia, Suarez de Eucharistia disp. 72. lect. 4. circa finem simpliciter censet; à quocumque in extrema necessitate licet accipere Sacramentum Poenitentiae, licere etiam sumere viaticum, juxta generalem regulam positam in c. Quod in te, de Poen. & Remiss. ibi: In illo verbo, per quod Poenitentiam morientibus non negamus, Viaticum etiam, quod verè poenitentibus exhibetur, intelligi volumus, ut nec ipsum decedentibus denegetur. Ubi Innoc. III. tempore generalis interdicti sub concessione Poenitentiae declarat contineri concessionem Viatici; secus Extremæ Unctionis: nam statim subiungit: Licet autem per generale interdictum denegetur omnibus tam Unctio, quam Ecclesiastica sepultura &c.

Et licet (ut notat Suarez supra) formaliter sit sermo ex parte recipientis, est tamen eadem ratio ex parte ministrantis: loquitur quippe Pontifex de interdicto generali, quod afficit tam recipientem, quam ministrantem; idque ante tempora Concilij Constant. quando generaliter interdicti, etiam non denunciati, erant ministri non tolerati. Ratio congruentiæ est: quia hujusmodi censura ita sunt in odium iniquorum Sacerdotum, ut tamen non cadant in gravissimum detrimentum bonorum fidelium.

86. Item de Eucharistia & Extrema Unctione, quando in extremis quis recipit alio Sacramento iustificatus.

An generaliter in articulo mortis possit peti illa Sacramenta.

Suarez.

Innoc. III.

Suarez.

lium. Unde in hoc nullus fit favor huiusmodi malis ministris, sed solum ipsis fidelibus in extrema necessitate existentibus.

87. Licet ergo ab eis Sacramentum Eucharistiae suscipere per se loquendo, id est, secluso periculo scandali publici, aut infamiae Religionis, vel alterius mali, ad quod posset hominem talis minister inducere; quae rationes maxime occurrere possunt, quando minister est haereticus; & quantum colligi potest ex historijs, intervererunt in facto S. Hermenegildi, quem laudat S. Gregorius lib. 3. Dial. cap. 31. quod instante Martyrio noluerit recipere communionem ab Episcopo Ariano; quippe in illis circumstantijs, praesertim cum ignoraret mortem instantem; visus fuisset in illa communione redire ad Arianismum: siquidem (ut verbis utar D. Gregor.) *superveniente Paschalis festivitatis die, intempeste noctis silentio ad eum perfidus pater Ariannum misit Episcopum, ut ex eius manu sacrilega consecrationis communionem perciperet, atque per hoc ad patris gratiam redire mereatur.*

Haec pro ministris vitandis. Quid autem tenendum sit de ministris non vitandis, patebit ex conclusione sequenti:

CONCLUSIO VI.

Excommunicatus toleratus non aliter, quam quivis malus minister, est declinandus; ut proinde possit etiam bonis praeponi, si credatur bonus esse.

88. **E**xcommunicatum, aut per aliam censuram praescriptam & suspensum posse redire in gratiam per veram cordis contritionem, & propositum petendi absolutionem a censura, ante realem absolutionem, omnium DD. concors est sententia. Quae supposita conclusio habetur in Extravagante *Ad evitanda*, in principio conclusionis praecedentis recitata, ubi permittitur omnibus fidelibus communio cum personis inibi expressis in Sacramentorum administratione vel receptione, non ab aliam causam, quam ad evitanda scandala & multa pericula, subvenientium, consentijs timoratis: ergo etiam ipsi ministri ex parte sua, quando requiruntur; licite Sacramenta administrant, in quantum praecise hoc ipsis

prohibetur per censuram; alius nullus favor esset factus fidelibus, neque subveniretur conscientijs timoratis: quippe & antea poterant communicare (ut vidimus) existente rationabili causa; adeoque facultas concessa vel nulla esset, vel multis scrupulis obnoxia.

Dixi autem Primò: *Quando requiruntur*; nam in fine Extravagantis lego haec verba: *Per hoc tamen huiusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet suffragari.* Porro plurimum relevaret & suffragaretur, si excommunicati &c. non requisiti possent se ingerere administrationi Sacramentorum.

Dixi Secundò: *In quantum praecise* &c. alius enim si sint in malo statu, eadem (ut patet) est ratio de excommunicato, quae de alijs peccatoribus. Et ideo signanter expressi in conclusione: *Non aliter declinandum esse, quam quemvis malum ministrum.*

Ex his unicuique statim occurrit probatio illationis: *Ut proinde possit* &c. Et enim ex parte status gratiae aequales sunt; inaequalitas autem quae oriri posset ex censura, tollitur & reducitur ad aequalitatem per Extravagantem praescriptam, quae loquitur omnino generaliter praesens ad praesentia vel absentia aliorum. Quid ergo obstat, quod minus alijs bonis, etiam praesentibus; possit praeferi?

Dices: Jus antiquum. Respondeo, revocatum esse per jus novum dictae Extravagantis.

Sed contra: Concil. Trident. sess. 25. cap. 14. de Reformatione; renovat omnes poenas latas in sacris Canonibus contra Clericos concubinos. Prohibetur autem publico concubinario aut fornicario administrare Sacramenta; aut ab ipso recipere cap. *Vestra* de Cohabitatione Clericorum & mulierum, ibi: *Sine dubitatione itaque teneatis, quod a Clericis & Praesbyteris, quamquam fornicarijs, quamdiu tolerantur, ne habent operis evidentiam, licite divina mysteria audiantur, & alia recipiantur Sacramenta Ecclesiastica.* Ergo a contrario sensu illicitè, quamdiu non tolerantur; ac habent operis evidentiam, ut clare exprimitur eodem titulo cap. finali; ibi: *Verum etsi quemlibet pro mortali peccato, quoad se ipsum constet esse suspensum, non debet tamen in officijs evitari, quia quantum ad alios, etiam in casu proposito suspensus non est, nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiam seu per confessionem factam in iure, aut per evidentiam rei, quae tergiversatione aliqua celeri non possit.* Ergo huiusmodi peccatorem, etiam nunc tenemur vitare; neque

G g licet

89. Quare in conclusione addatur: *Quando requiruntur,*

Quare addatur: *In quantum praecise* &c.

90.

Jus antiquum obstat conclusioni, est revocatum per jus novum.

91. Obiectio ex Trident.